

3. Leary MR, Tate EB, Adams CE, Batts Allen AB, Hancock J. Self-compassion and reactions to unpleasant self-relevant events: The implications of treating oneself kindly. *Journal of Personality and Social Psychology*. 2007.

Соболь Т. О., здобувачка вищої освіти 1 курс, група СП-201
Науковий керівник – **Захаріна М. І.**, к.філос. н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

АДИКТИВНА ПОВЕДІНКА У ПІДЛІТКІВ

На даний момент, серед основних форм адиктивної поведінки у підлітків є виникнення наркоманії, залежність від комп'ютерних ігор та інших. А причиною такої поведінки можуть бути як соціальні, морально-етичні та психологічні проблеми, які вимагають більш уважного розгляду.

Якщо розглядати адиктивну поведінку як таку, що негативно впливає на вольовий компонент особистості, вважаємо, що термін «адиктивна поведінка» може бути пов'язаним з терміном «компульсія». Комппульсія – це синдром, що являє собою нав'язливу поведінку, яка виникає періодично, через довільний проміжок часу.

Адиктивна поведінка – один із різновидів девіантної поведінки, що характеризується непереборним бажанням пережити інтенсивні емоції за допомогою штучної зміни свого психічного стану внаслідок вживання деяких речовин або постійної фіксації уваги на певних видах діяльності.

Теорію адиктивної поведінки досліджували О. Безпалько, О. Кондратьєв, Ц. Короленко, Б. Левін, Д. Семенов та багато інших. Питання профілактики адиктивної поведінки серед підлітків вивчали В. Бітінський, О. Змановська, О. Кирилова, С. Кулаков, О. Личко та багато інших.

У наукову літературу термін «адиктивна поведінка» ввів Ц. Короленко. На думку автора, «адиктивна поведінка – це один із видів девіантної поведінки з формуванням прагнення до відходу від реальності шляхом штучної зміни свого психічного стану за допомогою прийому деяких речовин або постійною фіксацією уваги на певних видах діяльності з метою розвитку та підтримки інтенсивних емоцій». Ц. Короленко підкреслює, що адиктивна поведінка управляє життям людини, робить її безпорадною та позбавляє її можливості протидіяти адикціям.

Поняття «адикція» В. Міллером та М. Ландрі близьку розумінні до цього поняття, С. Кулаков, який визначає адиктивну поведінку як таку, що характеризується наявністю фізичної та індивідуальної психологічної залежності.

Отже можна сказати, що «адиктивна поведінка» пов'язана з «залежністю» (автори: В. Бітінський, С. Кулаков, та С. Личко), визначають адикцію як захворювання, а залежність – як суспільною формою порушення поведінки.

Деякі вчені (І. Богданова, О. Безпалько, В. Донських, О. Змановська, Є. Ільїн, Ц. Короленко, С. Кулаков, А. Личко та ін.) вживають поняття «адиктивна поведінка» стосовно до поведінки, яка характеризується наявністю залежності від хімічних речовин і є формою зловживання ними. А. Личко зауважує, що «адикція має на увазі зростання толерантності до засобу, яким зловживає особистість, постійну заклопотаність тим, щоб його роздобути і вжити, незважаючи на передбачення згубних наслідків, а також зусилля припинити зловживання без помітного успіху». Цікаву інтерпретацію терміна «адиктивна поведінка» в

контексті залежної поведінки надає О. Безпалько. На думку автора, адиктивна поведінка – це поведінка людини, якій притаманне прагнення до відходу від реальності шляхом штучної зміни свого психічного стану завдяки прийому різноманітних хімічних речовин чи постійній фіксації уваги на певних видах діяльності з метою розвитку та підтримання інтенсивних емоцій. Продовжуючи думку О. Безпалько, І. Богданова зауважує, що адиктивна поведінка передує різним видам хімічної залежності.

Сьогодні існує велика кількість теорій, які вказують на чинники зародження і подальшого розвитку адиктивної поведінки. Можна виділити два напрями, відповідно до яких учені трактують природу адиктивної поведінки. Перший (психологічний) трактує розвиток адикції як феномен, що має переважно соціально зумовлені причини; другий – як феномен, що пов'язаний із біологічними особливостями біологічної організації людини.

Також існують й інші теорії розвитку адиктивної поведінки, які пов'язані з місцем особистості в системі сімейного мікросоціального середовища. Аналіз наукової літератури дали змогу зрозуміти та виділити декілька педагогічних чинників, які, як на думку вчених, що досліджували теорію адиктивної поведінки, які можуть впливати на розвиток залежності у підлітків: конфлікти в сімейному мікросоціальному середовищі, гіперопіка, низький культурний рівень сім'ї, як наслідок, недостатній культурний та освітній рівень особистості, деструктивні відносини між членами родини, педагогічна занедбаність, відсутність контролю батьків над поведінкою дітей.

Отже можна зробити висновок, що основними характеристиками адиктивної поведінки підлітків є наявність залежності від адиктивного агента; її стереотипність, повторюваність, наявність компульсивних дій; неможливість взяти під контроль свої потяги. Адиктивна поведінка потребує терапії та корекції. Найбільш дієвим засобом подолання підліткових адикцій є їх первинна, вторинна та третинна профілактика, що спрямована на формування позитивних установок у підлітків на здоровий спосіб життя, виявлення груп ризику та соціальну, педагогічну та психологічну профілактичну взаємодію з ними та їхніми сім'ями.

Список використаних джерел

- 1.Змановська Є.В., Рибников В.Ю. Девіантна поведінка особистості і групи. Київ: Логос, 2010. 352 с.
- 2.Ратинська О.М. Соціальна профілактика адиктивної поведінки підлітків. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2016. №1(38), С. 233–237.
3. Соціальна педагогіка : підручник / за ред. А.Й. Капської. Київ : Центр навчальної літератури, 2003. 256 с.